Europeiska unionens officiella tidning

SV
C-serien

C/2025/5143

28.10.2025

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Hur tjänster av allmänt intresse påverkar konkurrenskraft, social sammanhållning och demokrati i Europeiska unionen

(yttrande på eget initiativ)

(C/2025/5143)

Föredragande: **Thomas KATTNIG**

Rådgivare	Barbara SAK (för föredraganden)
	Valeria RONZITTI (för grupp I)
Beslut av plenarförsamlingen	27.2.2025
Rättslig grund	Artikel 52.2 i arbetsordningen
Ansvarig sektion	Sektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället
Antagande av sektionen	24.6.2025
Antagande vid plenarsessionen	16.7.2025
Plenarsession nr	598
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	175/3/12

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) efterlyser ett större erkännande av de helhetseffekter som tjänster av allmänt intresse har på den europeiska sociala modellen och uppmanar till att stärka deras potentiella inverkan på hållbar konkurrenskraft, social, ekonomisk och territoriell sammanhållning och demokrati.

1.2 EESK efterlyser en helhetssyn på politiken för tjänster av allmänt intresse, i motsats till den nuvarande EU-politikens sektorsinriktade strategi, och betonar betydelsen av moderna tjänster av allmänt intresse för att främja hållbart välstånd och konkurrenskraft. I denna anda uppmanar EESK kommissionen att göra insatser för att konkret följa upp Letta-rapporten med en handlingsplan för tjänster av allmänt intresse.

1.3 EESK uppmanar medlemsstaterna att säkerställa allmän och lika tillgång till högkvalitativa grundläggande tjänster till överkomliga priser. Detta är en fråga om social rättvisa, eftersom tjänster av allmänt intresse har ett pris som inte är beroende av användarnas köpkraft. Dessa tjänster och den infrastruktur som krävs för att säkerställa att de är tillgängliga för alla spelar en avgörande roll i EU:s ekonomi och välstånd, upprätthåller medborgarnas förtroende för staten och samhället och bidrar på så sätt till sammanhållningen. Detta mål måste uppnås genom finansiella reformer och lagstiftningsreformer. Finansieringen av tjänster av allmänt intresse är inte en konsumtionsutgift utan en investering i framtiden. Dessa tjänster behöver en ordentlig och stabil finansiering eftersom de är en viktig drivkraft för sammanhållningspolitiken och den långsiktiga säkerhets- och beredskapsstrategin.

1.4 Länder med en investeringspolitik när det gäller infrastruktur och lämpligt finansierade tjänstkostnader för offentliga tjänster av god kvalitet gör det möjligt för privatpersoner och företag att minska sina ”levnads- och driftskostnader”. EESK anser därför att tjänster av allmänt intresse behöver lämplig finansiering och bör förbättras, samt bättre anpassas till medborgarnas behov för att skapa större tillfredsställelse och förtroende för demokratin.

1.5 En regional balans måste säkerställas vid investeringar i offentliga tjänster. I detta avseende förtjänar offentliga investeringar, framförallt i samband med Sammanhållningsfonden, särskild uppmärksamhet i genomförandet av finanspolitiska regler för att återspegla deras bidrag till långsiktig konvergens och resiliens.

1.6 Vid översynen av direktivet om offentlig upphandling bör huvudinriktningen för reformen vara förenkling och en tydlig omställning från en rent prisbaserad strategi till ett system som bygger på ett lämpligt förhållande mellan pris och kvalitet, samtidigt som sociala kriterier och hållbarhetskriterier baserade på relevanta EU-mål uppmuntras samt förbättrad tillgång till offentlig upphandling för små och medelstora företag, för en mer hållbar och inkluderande EU-ekonomi.

1.7 Digitala nät ingår i dag i tjänster av allmänt intresse och är oumbärliga för det sociala deltagandet och den ekonomiska utvecklingen. I linje med lägesrapporten från 2025 om det digitala decenniet bör den statliga digitala infrastrukturen reformeras för att minska beroendet av tjänsteleverantörer utanför EU, samtidigt som EU:s suveränitet och säkerhet stärks, inte minst i fråga om konnektivitet och tillhandahållande av offentliga tjänster.

1.8 Att tjänster av allmänt intresse är tillgängliga för alla och regionalt förankrade återspeglar den nödvändiga subsidiariteten i tillhandahållandet av dessa tjänster, vilket möjliggör medbestämmande och medborgarnas demokratiska kontroll.

1.9 EESK efterlyser en helhetssyn på politiken för tjänster av allmänt intresse, i motsats till den nuvarande EU-politikens sektorsinriktade strategi. I denna anda uppmanar EESK kommissionen att göra insatser för att konkret följa upp Letta-rapporten med en handlingsplan för tjänster av allmänt intresse som beaktar betydelsen av moderna tjänster av allmänt intresse för att främja hållbart välstånd och konkurrenskraft.

1.10 Med tanke på att tjänster av allmänt intresse har mångfacetterade effekter bör en forskningsbaserad strategi som bygger på korrekta data göra det möjligt att bedöma dessa tjänsters övergripande potential och betydelse för ett stort antal ekonomiska sektorer. Detta kräver regelbunden övervakning med grundval i statistik, och dessa tjänsters avgörande strukturella funktion för att säkerställa hållbara omställningar i den nuvarande mångfasetterade krisen bör betonas.

2. **Bakgrund till yttrandet**

2.1 Tjänster av allmänt intresse, såsom hälso- och sjukvård, äldre- och barnomsorg, utbildning, sociala tjänster, energi, vatten och kollektivtrafik, är grundläggande för konkurrenskraften, den europeiska sociala modellen och det demokratiska deltagandet i Europa. Deras betydelse sträcker sig långt utöver de tekniska tjänsterna: de gynnar allmännyttan, främjar social inkludering, stärker statliga institutioner och främjar beredskap och samhällsresiliens, särskilt i tider av återkommande kriser.

2.2 Kommissionen bör erkänna den centrala roll som moderna tjänster av allmänt intresse spelar i sin nya plan för att främja hållbart välstånd och hållbar konkurrenskraft, bland annat med konkurrenskraftskompassen och given för en ren industri.

2.3 Tjänster av allmänt intresse spelar en viktig roll i den europeiska ekonomin. År 2021 genererade tjänster av allmänt intresse och offentliga tjänster ett mervärde på 3 721 miljarder euro i hela EU-27, vilket motsvarar 28,4 % av det totala mervärdet i EU-27. Samtidigt sysselsatte de 31,1 % av arbetskraften i EU-27 (65,2 miljoner människor i EU-27) och utgjorde 19,7 % (632,6 miljarder euro) av alla investeringar som gjordes i EU-27 under 2021 ([1]).

2.4 Kommissionen delar upp tjänster av allmänt intresse i tre kategorier: ekonomiska, icke-ekonomiska och sociala ([2]):

— **tjänster av allmänt ekonomiskt intresse**, som är grundläggande tjänster som utförs mot betalning och omfattas av EU:s regler för konkurrens och för den inre marknaden. Det kan dock finnas undantag från reglerna om det är nödvändigt för att skydda allmänhetens tillgång till grundläggande tjänster.

— **icke-ekonomiska tjänster**, till exempel socialförsäkringssystem, som varken omfattas av någon särskild EU-lagstiftning eller av EU:s regler för konkurrens och för den inre marknaden.

— **sociala tjänster av allmänt intresse**, som tillgodoser utsatta människors behov och baseras på principerna om solidaritet och lika tillgång. De kan vara av ekonomisk eller icke-ekonomisk karaktär.

([1]) ”Statistical update on Services of General Interest (SGIs)”, federala planeringsmyndigheten, belgiska regeringen, maj 2024.
([2]) https://commission.europa.eu/topics/single-market/services-general-interest_sv.

2.5 Högkvalitativa och tillgängliga offentliga tjänster och tjänster av allmänt intresse till överkomliga priser är inte bara nödvändiga. De är också ett fördelaktigt verktyg som gagnar medborgare, företag och regeringar. Detta har påvisats av covid-19-krisen och den energikris som orsakats av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Utan det civila samhällets organisationer och den sociala ekonomins strukturerade nätverk skulle dessa kriser inte ha kunnat övervinnas.

2.6 Företag som tillhandahåller offentliga tjänster och yrkesverksamma inom sektorn för tjänster av allmänt intresse utför ett mycket viktigt arbete och tillhandahåller expertis. Deras förmåga att reagera för att förebygga miljöförstöring och möta klimatutmaningar på ett positivt sätt, deras handlingsutrymme och reaktionsförmåga när det gäller att agera för det allmänna bästa, till förmån för samhället snarare än för aktieägarvärde, och de skräddarsydda lösningar som de tillhandahåller i det lokala sammanhanget gör dem till en ”väsentlig” del av sektorn för tjänster av allmänt intresse.

2.7 Otillräckliga investeringar i allmännyttiga tjänster och kollektiva tjänster får långsiktiga konsekvenser som är dyrare att lösa senare. Framtida generationers välbefinnande bygger på långsiktig säkerhet, stabila offentliga tjänster och tjänster av allmänt intresse i alla näringslivssektorer, inbegripet icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse. Eftersom alla dessa tjänster är relevanta när det gäller beredskap får inte insatser för att ta itu med de nuvarande säkerhets- och försvarsproblemen göras på bekostnad av tjänster för social sammanhållning, utbildning och människors välbefinnande.

2.8 I rapporten om EU:s framtida konkurrenskraft betonar Mario Draghi hur viktiga tjänster av allmänt intresse är för innovation, hållbar tillväxt, EU:s ekonomiska säkerhet och beredskap på flera områden, t.ex. energiförsörjning, infrastruktur och utbildning. Arbetstagarnas färdigheter och kunskaper är särskilt viktiga för att säkerställa varaktig konkurrenskraft. I Letta-rapporten efterfrågas en handlingsplan för högkvalitativa tjänster av allmänt intresse, som kräver stabil finansiering.

2.9 Tillgången till tjänster av allmänt intresse är en grundläggande rättighet och ingår i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. I princip 20 i denna pelare nämns uttryckligen väsentliga tjänster av allmänt intresse, medan andra principer i pelaren omfattar viktiga tjänster av allmänt intresse, såsom utbildning, boende och stöd för hemlösa, barnomsorg och långvarig vård och omsorg, inkludering av personer med funktionsnedsättning samt hälso- och sjukvård. Tjänster av allmänt intresse är en del av EU:s gemensamma värderingar i den mening som avses i artikel 14 i EUF-fördraget, i enlighet med protokoll (nr 26) om tjänster av allmänt intresse som fogats till EU-fördraget och EUF-fördraget och i enlighet med artikel 36 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

2.10 Undersökningar om medborgarnas tillfredsställelse med tjänster av allmänt intresse visar att i genomsnitt endast 54 % av medborgarna är nöjda med sina tjänster av allmänt intresse. Resultaten skiljer sig avsevärt åt mellan medlemsstaterna. Den andel personer som säger att tillhandahållandet av offentliga tjänster i deras land är bra är 94 % i Luxemburg, 86 % i Nederländerna och 78 % i Österrike, medan 70 %, 63 % respektive 58 % av befolkningen i Grekland, Italien och Portugal är missnöjda med sina offentliga tjänster ([3]). Länder med en investeringspolitik när det gäller infrastruktur och lämpligt finansierade skuldtjänstkostnader för offentliga tjänster av god kvalitet gör det möjligt för privatpersoner och företag att minska sina ”levnads- och driftskostnader”.

2.11 Tjänster av allmänt intresse går i bräschen för den cirkulära inre marknaden. Återvinning saknar dock ofta enhetliga normer, vilket gör återvunna produkter dyrare än primära produkter. Producenterna måste därför uppmuntras att använda returråvaror. Harmoniserade tekniska normer och standarder bör ställa krav på att produkter har en inbyggd återvinningsbarhet.

3. **Allmänna kommentarer**

3.1 Tack vare tjänster av allmänt intresse, som är grundläggande för den ekonomiska utvecklingen, får Europas konkurrenskraft ett starkt strukturellt stöd, eftersom tjänster av allmänt intresse säkerställer att allmänheten, och även alla företag, organisationer och offentliga organ, har tillgång till de grundläggande tjänster som är nödvändiga inte bara för den sociala, territoriella och ekonomiska sammanhållningen utan även för att den europeiska ekonomin ska fungera som helhet.

3.2 Tjänster av hög kvalitet för alla är ett centralt inslag i den europeiska sociala modellen och påverkar även demokratin och medborgarnas inställning till myndigheter och regeringar. EESK anser att medlemsstaterna behöver flexibilitet och autonomi för att organisera offentliga tjänster i enlighet med sina egna behov och traditioner, samtidigt som de säkerställer höga standarder, såsom allmän (social, fysisk och territoriell) tillgång, kontinuitet, pålitlighet, säkerhet, överkomliga priser, ansvarsskyldighet, anpassningsförmåga och reaktionsförmåga samt hållbarhet på lång sikt.

([3]) Standard Eurobarometer 101, våren 2024.

3.3 Tillgänglighet och lokal förankring visar att tjänster av allmänt intresse är viktiga för att de möjliggör deltagande, medbestämmande och demokratisk kontroll, samt för att de ökar förtroendet för institutioner. Att säkerställa lika tillgång för alla till grundläggande tjänster till överkomliga priser är avgörande både för den sociala rättvisan och den sociala sammanhållningen, eftersom tjänster av allmänt intresse tillhandahålls till ett pris som är oberoende av användarnas köpkraft. Som framhålls i TEN/772 är det gemensamma skapandet av tjänster av allmänt intresse ett kraftfullt sätt att stimulera deltagandedemokrati och stärka den europeiska integrationen.

3.4 En central tjänst av allmänt intresse är tillhandahållandet av säkra, lämpliga och tillgängliga bostäder till överkomliga priser. Det är även en grundläggande mänsklig rättighet som är fundamental för människors välbefinnande och – i praktiken – en förutsättning för alla andra tjänster av allmänt intresse och allmänt ekonomiskt intresse. Bostäders geografiska läge är avgörande för medborgarskap och sociala relationer.

3.5 I linje med lägesrapporten från 2025 om det digitala decenniet bör den statliga digitala infrastrukturen reformeras för att minska beroendet av tjänsteleverantörer utanför EU, samtidigt som EU:s suveränitet och säkerhet stärks, inte minst i fråga om konnektivitet och tillhandahållande av offentliga tjänster. Onlinetjänster förbättrar också deltagandet av människor och samhällsgrupper som är svåra att nå. Lämpligt finansierad oberoende journalistik, vilket kan betraktas som grundläggande infrastruktur i en fungerande demokrati, i samspel med lämpligt övervakad och reglerad informationsspridning och debatt, möjliggör dialog och kan förhindra antidemokratisk extremism. Kommittén är övertygad om att ett demokratiskt samhälle absolut måste ta tillbaka kontrollen över den infrastruktur och de tjänster som används för att sprida information, såsom tidigare var fallet när det gäller kommunikationsinfrastruktur.

3.6 Tillhandahållandet av tjänster av allmänt intresse spelar en central roll i utbyggnaden av den digitala infrastruktur som ger alla medborgare lika tillgång till digitala nätverk och tjänster. Särskilt på landsbygden, i glest befolkade eller ekonomiskt svaga områden som öar är det ofta offentliga organ eller aktörer inom den sociala ekonomin som genomför denna utbyggnad eftersom marknaden i sig inte investerar tillräckligt. Digital infrastruktur är en förutsättning för många andra tjänster av allmänt intresse, såsom e-hälsa, onlineutbildning och digital förvaltning, som i sin tur är avgörande för jordbruk och näringslivet i allmänhet. Digitala nätverk är därför även i sig tjänster av allmänt intresse och dessutom nödvändiga för att människor ska delta i samhället, och ekonomin ska utvecklas.

3.7 EESK efterlyser en helhetssyn på politiken för tjänster av allmänt intresse, i motsats till den nuvarande EU-politikens sektorsinriktade strategi. I denna anda uppmanar EESK kommissionen till en konkret uppföljning av Letta-rapporten enligt modellen i handlingsplanen för den sociala ekonomin ([4]). Kommissionen bör även utforma en handlingsplan för tjänster av allmänt intresse i samband med den kommande översynen av handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter, med särskild tonvikt på genomförandet av pelarens princip 20 och tillämpning av begreppet ”frihet att stanna kvar”.

3.8 Eurofounds flaggskeppsrapport från 2019 om livskvalitet och offentliga tjänster ([5]) visar att offentliga tjänster har en positiv koppling till förtroende och pekar även på nyttan med att låta allmänheten delta i utformningen av tjänsterna. I rapporten betonas de fortsatta ojämlikheterna mellan länder och olika samhällsgrupper. Det finns påtagliga brister i tillhandahållandet av tjänster och olika hinder för faktisk tillgång till tjänsterna. Även om resultaten ger en ojämn bild av tjänsternas kvalitet ger de också fingervisningar om hur mer tillfredsställande stöd kan erbjudas. Eurofound betonar att det är mycket viktigt att förbättra tillhandahållandet av offentliga tjänster av god kvalitet för att uppnå målen i den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

3.9 Utöver ekonomisk utveckling bör leverantörer av tjänster av allmänt intresse sträva efter målen för hållbar utveckling i sin verksamhet, t.ex. utrotning av fattigdom genom att tillhandahålla tillgängliga tjänster till överkomliga priser, jämställdhet mellan kvinnor och män, tillgång till tillförlitlig och hållbar energi till överkomliga priser, vatten och sanitet för alla och anständigt arbete (inklusive tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan). Dessa mål för hållbar utveckling är kopplade till social rättvisa och påverkar därför sammanhållningen, vilket i sin tur har positiva demokratifrämjande effekter.

3.10 I de fall där tillfredsställelsen är låg är det mycket sannolikt att nedskärningar i tjänster av allmänt intresse till följd av åtstramningsstrategier och ökade tjänstekostnader som orsakas av marknadslogiken och otillräckliga investeringar ligger till grund för detta missnöje. Uppgifter från ”Standard Eurobarometer 101” (våren 2024) och Eurofounds undersökning om livskvalitet från 2024 ([6]) bekräftar att i de 12 EU-medlemsstater med en högre grad av tillfredsställelse över livskvalitet och demokrati är människor också mycket nöjda med tillhandahållandet av offentliga tjänster. EESK anser därför att tjänster av allmänt intresse behöver lämplig finansiering och bör förbättras, samt bättre anpassas till medborgarnas behov för att skapa större tillfredsställelse och förtroende för demokratin.

([4]) https://social-economy-gateway.ec.europa.eu/eu-initiatives/seap_sv.

([5]) Eurofound, ”Challenges and prospects in the EU: Quality of life and public services”, 2019 (https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/all/challenges-and-prospects-eu-quality-life-and-public-services#read_publication).

([6]) Eurofound (2024), ”Quality of life in the EU in 2024: Results from the Living and Working in the EU e-survey” (https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/2025-01/ef24028en.pdf).

3.11 Det framgår tydligt av genomförandebeslutet och rättsakten om den cirkulära ekonomin att kommissionens strategi är att främja ren industri och cirkulär ekonomi. Detta innebär att vi befinner oss i början av en process som beaktar dessa tjänsters betydelse för den ekonomiska politiken i stort, i synnerhet deras planering och kostnader.

3.12 EESK anser att en pågående EU-omfattande analys av god praxis när det gäller utfasning av fossila bränslen bör inrättas. Dessutom behövs det ett forskningsbaserat perspektiv på bedömningen av dessa tjänsters roll och betydelse för att producera uppgifter om hur leverantörer av tjänster av allmänt intresse bidrar till EU:s hållbara konkurrenskraft. Detta kan övervakas regelbundet, till exempel i en resultattavla från Eurostat.

3.13 Som EESK påpekat i tidigare yttranden måste tjänster av allmänt intresse vara inkluderande, konkurrenskraftiga, högkvalitativa och tillgängliga till överkomliga priser. Detta mål måste uppnås genom finansiella reformer och lagstiftningsreformer. Finansieringen av tjänster av allmänt intresse är inte en konsumtionsutgift utan en investering i framtiden. För att garantera hållbara investeringar i tjänster av allmänt intresse bör EU:s ramverk för ekonomisk styrning prioritera och skydda dessa tjänster, med beaktande av deras strategiska betydelse för den sociala sammanhållningen och konkurrenskraften på lång sikt. Som det nuvarande exemplet på undantaget för försvarsutgifter påvisar är det möjligt att bevilja sådana undantag. Detta handlar inte om skattebegränsningar utan om politisk vilja. Eftersom tjänster av allmänt intresse både bör ingå i en helhetssyn på försvarspolitiken och samtidigt, oberoende av detta, är i brådskande behov av investeringar för att säkerställa konkurrenskraft och demokrati, måste ett sådant undantag även vara möjligt och snabbt genomfört när det gäller dessa tjänster.

3.14 Det är mycket viktigt att instrument som Sammanhållningsfonden och Fonden för en rättvis omställning stärks och säkras på lång sikt. De kan bidra till att driva på den gröna omställningen och stärka tjänster av allmänt intresse. Kostnader som finansieras av Sammanhållningsfonden har begränsats till att åtgärda regionala skillnader. Vad som behövs är en utvidgad sammanhållningspolitik som tar itu med sociala ojämlikheter och främjar en känsla av europeisk tillhörighet. De kostnader som finansieras av Sammanhållningsfonden måste öka, inte minska. Om ökade militära utgifter sker på bekostnad av sammanhållningspolitiken kommer detta inte att göra EU starkare. Gemensam upplåning är en lösning som EU skulle kunna använda sig av, precis som under pandemin. Dessutom bör kostnader för social och regional sammanhållning finansieras med åtminstone samma flexibilitet som för strategiska sektorer som försvar, med beaktande av dessa kostnaders stora betydelse för att säkerställa EU:s ekonomiska och sociala stabilitet. EESK förespråkar att denna undantagsregel tillämpas som ett led i en bredare strategi för säkerhets- och försvarsåtgärder samt tjänster av allmänt intresse för att prioritera tillväxtinriktade offentliga investeringar och undvika att försvarsutgifter och sociala utgifter ställs mot varandra.

3.15 Friheterna på den inre marknaden och konkurrenslagstiftningen, i synnerhet lagstiftningen om statligt stöd och offentlig upphandling, begränsar hur tjänster av allmänt intresse och tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kan organiseras och finansieras. De särskilda reglerna i paketet om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse ([7]) måste ses över grundligt. Det måste tydligt fastställas vilka tjänster av allmänt intresse som inte omfattas av lagstiftningen om statligt stöd. För vissa tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, t.ex. bostäder, hälso- och sjukvård och sociala tjänster, föreslår EESK också att man sörjer för mer statligt stöd och längre varaktighet för ersättning för tillhandahållande av tjänster. För att främja ett regionalt och europeiskt mervärde bör direktupphandlingar säkras och utökas genom höjda tröskelvärden. Vid översynen av direktivet om offentlig upphandling bör huvudinriktningen för reformen vara förenkling och ytterligare incitament till sociala kriterier och hållbarhetskriterier baserade på relevanta EU-mål, samt förbättrad tillgång till offentlig upphandling för små och medelstora företag, för en mer hållbar och inkluderande EU-ekonomi. En rent prisbaserad strategi bör därför avskaffas till förmån för ett system som bygger på ett lämpligt förhållande mellan pris och kvalitet. På samma sätt bör underleverantörskedjor begränsas och det bör införas system där huvudentreprenören bär ansvaret, vilket innebär att harmonisera viktiga begrepp på EU-nivå. Dessutom bör löptiden för avtal om sociala tjänster som är begränsade till tre år kunna förlängas för att säkerställa en stabil planering för både leverantörer och kunder, och offentliga interna program bör tillåtas upp till ett visst tröskelvärde.

3.16 Utöver frågan om finansieringen av tjänster av allmänt intresse är det också viktigt att säkerställa tillgång till den kvalificerade arbetskraft som behövs och att utbilda eller omskola människor i tillräckligt stor omfattning. Detta innebär även att skapa högkvalitativa och produktiva arbetstillfällen med stöd av en effektiv social dialog, rättvisa löner och goda arbetsvillkor för arbetstagare inom och utanför sektorerna för tjänster av allmänt intresse.

3.17 Med tanke på de budgetbegränsningar som många medlemsstater står inför, finns det en risk för att konkurrens- och budgetfrågor hindrar oss från att betrakta viktigare frågor som demokrati, mänskliga rättigheter och livskvalitet. Diskussionerna om dessa tjänsters framtid bör inte begränsas till att de ska ”finansialiseras”. Det finns en risk för att hamna i ett orättvist system, där de grundläggande tjänsternas kvalitet försämras och medborgarna blir tvungna att betala för snabbare tjänster av högre kvalitet. Denna marknadslogik kan tillämpas när det gäller privata tjänster som inte är samhällsviktiga och inte ingår i tjänster av allmänt intresse. Det är viktigt att se till att den inte tillämpas på offentliga tjänster som tillgodoser befolkningens grundläggande behov och säkerställer social och territoriell sammanhållning ([8]).

([7]) Europeiska kommissionen: paketet om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse: https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/sgei_en.

([8]) Se även: Michael Sandel: ”What Money Can’t Buy: The Moral Limits of Markets”, 2013.

3.18 Vi måste främja en bredare förståelse för hur tjänster av allmänt intresse kompenserar för ojämlikheter i inkomster och välstånd och stärker demokratin. För att uppmuntra till konstruktivt samspel bör leverantörer av offentliga tjänster, yrkesverksamma och användare förstå varandras perspektiv. Ytterligare kommunikation om tjänster av allmänt intresse kan stärka arbetstagarnas engagemang, liksom ett större erkännande av dessa tjänsters betydelse för samhället och den sociala sammanhållningen. Att lyfta fram det arbete som utförs av yrkesverksamma som tillhandahåller tjänster av allmänt intresse i en dialog mellan medborgarna och dessa yrkesverksamma kan skapa större respekt för kollektiva tjänster och större engagemang. Öppen-dörr-politik, skolbesök och reklamkampanjer har gett positiva resultat när det gäller kommunala tjänster.

3.19 Ju mer delaktiga medborgarna är i beslutsfattandet när det gäller deras allmännyttiga och kollektiva tjänster, desto starkare blir deltagandedemokratin och medborgarnas framtida acceptans av och samtycke till en rättvis uppdelning av de ekonomiska avgifterna (t.ex. via skatter eller serviceavgifter) för att få tillgång till tjänsterna.

3.20 EESK är av den bestämda uppfattningen att investeringar i utbildning och forskning är avgörande för att upprätthålla EU:s ekonomiska styrka och samtidigt ta itu med de demografiska förändringarna (bristen på arbetskraft och kompetens), den tekniska utvecklingen och klimatutmaningarna. Detta innebär att vi investerar i tjänster av allmänt intresse, offentliga utbildningssystem och högre utbildning, forskning och innovation (t.ex. Horisont Europa) för att säkra framtida konkurrenskraft och välbefinnande i EU.

Bryssel den 16 juli 2025.

Oliver RÖPKE

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande